

ΜΕΣΟΤΟΠΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ
ΜΕΣΟΤΟΠΙΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ "Η Αναγέννηση"

www.mesotopites.weebly.com • e-mail: anagenme@gmail.com
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ 33-172 37 ΔΑΦΝΗ • ΤΗΛ.: 210 9707417

ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 265 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2021 • Κωδικός 2960 X+5

ΣΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΤΟ ΔΡΟΜΟ...

*Το χάραμα επήρα
Του Ήλιου το δρόμο,
Κρεμώντας τη λύρα
Τη δίκαιη στον ώμο
Κι απ' όπου χαράζει
Ως όπου βυθά*

Τα μάτια μου δεν είδαν τόπον ενδοξότερον από τούτο το αλωνάκι...
(Διονύσιος Σολωμός, Ελευθεροί Πολιορκημένοι)

ΤΟ ΑΡΕΦΟ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο Μάρτις, στην αρχή της άνοιξης, κουβαλά χρέος διαχρονικό· αποστολή του να ξαναγεννήσει τη φύση· να φέρει τη χαρά· βάλσαμο να ρίξει στα χνάρια του χειμώνα... Διόλου τυχαία, ταυτίζεται με την επανάσταση των Ελλήνων, που κόντρα σε κάθε ψυχρή, ζυγισμένη λογική, ξεσηκώθηκαν και πάλεψαν για τη λευτεριά.

Διακόσια χρόνια μετά, κάθε στιγμή αυτού του αγώνα, έχει πολλή να μας διδάξει. Μας θυμίζει τα θαύματα που γεννά η ενότητα και η δράση όταν έχει ξεκάθαρους στόχους και στηρίζεται σε γερά θεμέλια. Κι αντίθετα πόσες τραγωδίες φέρνουν η διχόνοια κι οι φιλοδοξίες όταν μπαίνουν πάνω απ' το κοινό καλό.

Στη διάρκεια της μακραιώνης σκληριάς η επιθυμία της λευτεριάς δεν έπαψε να υπάρχει. Ο λαός διατήρησε, κάτω από συνθήκες δύσκολες, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την πολιτισμική και ιστορική του ταυτότητα. Πολλές φορές μάτωσε δίχως να τα καταφέρει. Το 1821 όμως ήταν μια επανάσταση που απλώθηκε σ' όλη τη χώρα, πολύ καλά οργανωμένη από την Φιλική Εταιρεία, η οποία στηρίχτηκε στις δυνάμεις του έθνους, δίχως ξένη βοήθεια. Είχε βαθιές ρίζες, που ποτίστηκαν από τις ιδέες του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, ο οποίος μπόλιασε τις εθνικές επιδιώξεις με το ουμανιστικό πνεύμα του ευρωπαϊκού διαφωτισμού.

Οι θυσίες κι ο αγώνας ήταν διαρκείς και πολυετής, με επιτυχίες και δύσκολες στιγμές. Ήταν φορές, όπως στην πολιορκία του Μεσολογγίου, που οι αγωνιστές ξεπέρασαν την ανθρώπινη, φθαρτή τους ύπαρξη, υπομένοντας πείνα και θάνατο, τότε που:

*«Αραπιάς άτι, Γάλλου νους, Βόλι Τουρκιάς, τόπ' Αγγλου,
πέλαγο μέγα, πολεμά, βαρεί το καλυβάκι...»*

Έτσι κερδήθηκε η λευτεριά, πηλασμένη *«με λογισμό και μ' όνειρο»*, όπως συμβαίνει σε κάθε μεγάλη στιγμή στην ιστορία της ανθρωπότητας. Κι αυτήν -σήμερα και πάντα- όπως και *«την ειρήνη θέλει δύναμη να την αντέξει...»*.

Χρόνια Πολλά!

ΤΟ Δ.Σ.

Θα βρεθούμε ξανά!

ΓΡΑΦΕΙ Η ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΠΛΩΜΑΡΙΤΟΥ

Πρωτόγνωρες είναι για όλους μας οι δυσκολίες που βιώνουμε με την πανδημία. Ωστόσο δεν είναι η πρώτη της ανθρώπινης ιστορίας και σίγουρα δεν θα είναι η τελευταία. Η παγκοσμιοποίηση εκμηδένισε τις αποστάσεις και τη διάχυση πληροφοριών, πρέπει όμως να αντιμετωπίσει προβλήματα που απαιτούν σύνεση και υπεμβάσεις. Αυτή τη δύσκολη συγκυρία έρχονται να διαχειριστούν όλες οι κοινωνικές ομάδες κι οι Σύλλογοι ανάμεσά τους.

Οι Σύλλογοι στο επίκεντρο της φιλοσοφίας, των στόχων και των δράσεών τους έχουν την ανθρώπινη επικοινωνία, τον πολιτισμό και την ομορφιά της ζωής. Η πραγματική, ζωντανή επικοινωνία είναι στόχος, μέσον και αυτοσκοπός και δίχως αυτήν κανένας άλλος στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί. Η αίσθησή μας στη Δάφνη, χρόνο με το χρόνο, έχει μετατραπεί σ' ένα αληθινό εργαστήριο πολιτισμού, ακριβώς γιατί δεκάδες άνθρωποι, διαφορετικοί κάθε μέρα, ζυμώνονται στο καμίνι της συλλογικής συνείδησης, διαμορφώνοντας έτσι ο καθένας τη συλλογική πορεία. Το Διοικητικό Συμβούλιο αφουγκράζεται τον παλμό του κόσμου μας και τον μετουσιώνει σε δράση μέσα στο πλαίσιο που έχει ορίσει η Γενική Συνέλευση με τις προτάσεις της.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΞΑΝΑ ΣΤΟ ΦΩΣ!

ΝΕΑ ΕΚΠΛΗΚΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ Κ. ΝΙΚΟΥ ΖΟΥΡΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΝΤΖΕΛΑ ΚΟΝΤΟΥ

Με αφορμή τα πρόσφατα απολιθωματικά ευρήματα στην περιοχή του Σιγρίου, ο κ. Νίκος Ζούρος, Διευθυντής του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου μας παραχώρησε ευγενικά μια συνέντευξη, για την οποία τον ευχαριστούμε πολύ, όπου μας εξηγεί τη σπουδαιότητα των ευρημάτων και το μελλοντικό όραμά του για την ανάδειξη αυτού του θησαυρού με τον οποίο προέκρινε η φύση το νησί της Λέσβου.

1. Κύριε Ζούρο, τα τελευταία εντυπωσιακά ευρήματα στη σωστική ανασκαφή που είναι σε εξέλιξη, κατά τη διάνοξη του νέου οδικού άξονα Σιγρίου-Καλλιθονής, χαρακτηρίζονται πολύ σημαντικά. Μιλήστε μας γι' αυτά.

Στις αρχές Νοεμβρίου 2020 εντοπίστηκαν 14 απολιθωμένοι κορμοί μεγάλων και μικρών κωνοφόρων και καρποφόρων δένδρων, διαφορετικής ηλικίας. Με ιδιαίτερη προσοχή οι απολιθωμένοι κορμοί, μετά τη λεπτομερή αποτύπωσή τους, μεταφέρθηκαν σε ασφαλές σημείο προκειμένου να μελετηθούν, να συντηρηθούν και να επανεκτεθούν.

Με την ολοκλήρωση όμως της πρώτης ομάδας των απολιθωμένων κορμών διαπιστώθηκε ότι η ομάδα αυτή βρισκόταν πάνω σε άλλη ομάδα κορμών η οποία

είχε παρόμοια χαρακτηριστικά σε μέγεθος και πλήθος ευρημάτων. Και για τη δεύτερη ομάδα ευρημάτων, τα οποία προέρχονται από το ίδιο μικτό δάσος καρποφόρων και κωνοφόρων δένδρων που είχε αναπτυχθεί πριν

από 18 εκατομμύρια χρόνια στις πλαγιές του Όρδυμου, ακολουθήθηκε η ίδια διαδικασία της αποτύπωσης, ανασκαφής και μεταφοράς τους από το σημείο στα Εργαστήρια του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας.

Οι σωστικές ανασκαφές που διενεργεί το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, κατά μήκος του οδικού άξονα Καλλιθονής-Σιγρίου από το καλοκαίρι του 2018, έχουν φέρει στο φως εντυπωσιακά μεγάλο αριθμό απολιθωμένων κορμών και φυλλοφόρων οριζόντων στο τμήμα του δρόμου που διασχίζει την προστατευόμενη περιοχή του Απολιθωμένου

Συνέχεια στη σελίδα 5

Όλα αυτά, εδώ κι ένα χρόνο, έχουν διακοπεί. Η απουσία της άμεσης, ανθρώπινης επικοινωνίας δημιουργεί τεράστια προβλήματα γιατί είναι η καρδιά και ο νους του Συλλόγου. Διακόπηκαν ανθρώπινοι δεσμοί. Σταμάτησαν τα δημιουργικά τμήματα. Ανεστάλησαν θεατρικές παραστάσεις και κάθε είδους εκδηλώσεις. Δεν πραγματοποιήθηκε στα τέλη του Γενάρη η Γενική Συνέλευση, για πρώτη φορά από την ίδρυση του Συλλόγου. Πρωτόγνωρες, δυσάρεστες κι άχαρες καταστάσεις.

Ωστόσο, όπως λέει ο σοφός μας λαός, «όπως θα έβρεις τον καιρό έτσι θα αρμενίσεις». Προσπαθήσαμε να μη χάσουμε τη συλλογική συνέχεια. Τα Δ.Σ. γίνονται κάθε εβδομάδα με τη χρήση της τεχνολογίας. Το ημερολόγιο εκδόθηκε κι η εφημερίδα ανέδειξε για άλλη μια φορά την ανεκτίμητη αξία της ως δεσμός επικοινωνίας των Μεσοτοπιτών. Φάνηκε πόσο σοφό ήταν το ταμειακό απόθεμα γι' αυτή τη δύσκολη ώρα, καθώς -μέσα στη γενική αργή κίνηση- έπρεπε να τρέξουμε σε γοργούς ρυθμούς την αναπαλαίωση του υδρόμυλου που συνεχίζεται. Εκμεταλλευτήκαμε την περίοδο του καλοκαιριού για δημιουργικές ανάσες. Συνεχίζουμε τις αιμοθητικές δίνοντας το σίγμα της προστασίας της ανθρώπινης υγείας.

Συνέχεια στη σελίδα 2

Θα βρεθούμε ξανά!

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Ευχή μας να είναι όλος ο κόσμος καλά. Κάθε απώλεια ανθρώπου είναι οδυνηρή γιατί ο καθένας είναι μοναδικός. Κι αυτή είναι η γοητεία και η δύναμη της ζωής. Η ζωή κι ο άνθρωπος πρέπει να είναι το επίκεντρο σήμερα και σε ένα αύριο που θα είναι δύσκολο. Οι οικονομικές, εργασιακές, κοινωνικές και αξιακές επιπτώσεις είναι ήδη ορατές. Η δημιουργική δράση των Συλλόγων θα είναι πιο απαραίτητη από ποτέ, γιατί αποτελούν αντίδοτο στον ατομισμό, την πτωχότητα, την απαισιοδοξία, την ψυχική αποξένωση. Θέτουν τον άνθρωπο και τον πολιτισμό στο κέντρο της ύπαρξής τους. Κι αν δεν υπήρχαν οι Σύλλογοι, θα έπρεπε να τους ανακαλύψουμε...

Δεν υπάρχει αληθινή πρόοδος αν δε σέβεται τη φύση, τον άνθρωπο, δίχως αλληλοκατανόηση και κοινωνική δικαιοσύνη. Δεν μπορεί να υπάρξει προοπτική δίχως επιλογές -σε κάθε επίπεδο- που δεν αποσκοπούν στην πνευματική εξύψωση του ανθρώπου. Η καθημερινότητα του πολιτισμού δίνει στην κοινωνία την ποιότητα να υπερβεί τις δυσκολίες και στον άνθρωπο να βρει νόημα στην ύπαρξή του.

Στην παγκόσμια κρίση που βιώνουμε ο άνθρωπος πρέπει να βρει το ψυχικό σθένος να αντέξει και να την υπερβεί. Να λειτουργήσει με κριτική ικανότητα και γνώση και να επιλέξει το δρόμο της ζωής. Να σκέπτεται και να ενεργεί ως ελεύθερη προσωπικότητα κι όχι ως φοβισμένη, εξαρτημένη μονάδα. Θα αναγκαστούμε ως κοινωνία να επιλέξουμε. Κι είναι μονόδρομος ο δρόμος για το φως. Θα διαλέξουμε την αληθινή αγκαλιά κι όχι εικονικές αυταπάτες. Θα επιλέξουμε την κοπιαστική αλληλία τόσο γοητευτική αναζήτηση της αληθινής γνώσης κι όχι το συρφετό ατάκτως ειρημένων πληροφοριών. Τούτη η γη θα σωθεί από κριτικά σκεπτόμενους πολίτες κι όχι από άβουλα, καταναλωτικά όντα. Σ' αυτή την πνευματική αφύπνιση, που ανάγκη και χρέος να γενεί, ο καθένας έχει το μερτικό και φέρει την ευθύνη του. Κι οι Σύλλογοι το δικό τους. Όλοι μαζί αύριο, σε μια τεράστια αγκαλιά, θα ξαναβρεθούμε. Ας κρατούμε το χαμόγελό μας κι ας νοιαζόμαστε ο ένας για τον άλλον για να σμιζούμε όλοι μαζί στη χαρά της ζωής!

Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΥΛΟ

Όπως ήταν αναμενόμενο οι κακές καιρικές συνθήκες δεν επέτρεψαν την συνέχιση των εργασιών. Αυτό δεν σημαίνει ότι η προσπάθεια σταμάτησε. Αναμένεται να παραδοθεί τις επόμενες ημέρες η μουσειολογική μελέτη, πράγμα που σημαίνει ότι θα προκηρυχθούν άμεσα οι εργολαβίες των ηλεκτρομηχανολογικών.

Ταυτόχρονα έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες για την δεύτερη εκταμίευση. Ήδη έχουν κατατεθεί ηλεκτρονικά τα σχετικά έγγραφα και σύντομα θα ολοκληρωθούν οι διαδικασίες για την εκταμίευση ποσού της τάξης των 62.079,90€. Το ποσό αυτό μαζί με το ποσό της πρώτης εκταμίευσης αντιστοιχεί σε ποσοστό 44,5% του προϋπολογισμού. Το επόμενο διάστημα η εξέλιξη του έργου θα συνεχιστεί εντατικά και δυναμικά.

Βασίλης Βογιατζής

ΜΕΣΟΤΟΠΙΤΙΚΑ ΝΕΑ ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ιδιοκτήτης: Σύλλογος Μεσοτοπιτών Λέσβου «Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ»
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ 33, ΔΑΦΝΗ, 172 34 ΑΘΗΝΑ | ΤΗΛ.: 210 9707417 FAX: 210 9762595
www.mesotopites.weebly.com | e-mail: anagenme@gmail.com

Υπεύθυνη έκδοσης: Αντζέλι Κοκτού, angelakontou1971@gmail.com

Συντακτική ομάδα:

Εύα Καφετζή, Ελευθερία Κωσταντή, Δέσποινα Παναγιωτάρα,
Μαρία Παναγιωτάρα, Αρτέμις Φιλιππίδης, Ευαγγελία Χυδεριώτου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ: ΕΛ. Ι. ΚΑΡΤΕΡΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΝΙΚΑΙΑΣ 10, 104 34 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ.: 210 88.26.392, FAX: 210 88.20.655, peritechnon@yahoo.gr

Η Συντακτική ομάδα δικαιούται να συντέμνει, να τροποποιεί ή να απορρίπτει κείμενα προς δημοσίευση, ολόκληρα ή μέρος αυτών, αν είναι αντίθετα προς το καταστατικό του Συλλόγου ή τον κανονισμό της εφημερίδας και εάν κρίνει ότι μπορεί να προκαλέσουν προβλήματα στις σχέσεις των μελών και στις σχέσεις με τρίτους. Όλα τα προς δημοσίευση κείμενα πρέπει να υπογράφονται από τους συντάκτες τους και θεωρείται δεδομένο ότι εκφράζουν τις προσωπικές τους απόψεις.

Η Γωνιά των Γυναικών

ΑΣΠΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Χαζεύοντας τις νιφάδες του χιονιού να χορεύουν απαλά, αέρινα, χαριτωμένα ενώ όλα γύρω είναι ήδη κάτασπρα, γράφω αυτές τις γραμμές. Μια προσπάθεια επικοινωνίας του Τμήματος Γυναικών με τους συντοπίτες - αναγνώστες των «Μεσοτοπιτικών Νέων».

Είναι αλήθεια πως τράβηξε πολύ αυτή η αποχή από την διαζώσης επικοινωνία και το τοπίο δεν έχει ξεκαθαρίσει ακόμα. Δεν γνωρίζουμε δηλαδή με βεβαιότητα πότε και πώς θα μπορέσουμε να συναντηθούμε, όπως παλιά, στην αί-

θουσα του συλλόγου, σε μια βόλτα στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας ή μια εκδρομή. Προς το παρόν περιοριζόμαστε ή καταφεύγουμε στην τηλεπικοινωνία, με την ελπίδα ο εμβολιασμός να αλλιάξει την κατάσταση. Περίπατός μας πλέον η περιήγηση στο διαδίκτυο, μοναδική ψυχαγωγία - ενημέρωση, η τηλεόραση. Εκπομπές που στην πλειοψηφία τους αναμασσούν κουτσομπολιά, σκάνδαλα και αγχωτικές ειδήσεις. Παρ' όλα αυτά, αν κάποιος θελήσει να είναι επιλεκτικός μπορεί να βρει διαμαντάκια σε όλα τα είδη, από ντοκιμαντέρ ως σειρές μυθοπλασίας, εκπομπές λόγου και τέχνης ως ψυχαγωγικά μουσικά προγράμματα. Σε εμάς είναι η επιλογή. Βέβαια πάντα υπάρχει η συντροφιά ενός καλού βιβλίου, αλλιώς δυστυχώς σ' αυτό δεν έχουμε εκπαιδευτεί, τουλάχιστον αναλογικά με τον πλούτο και το μέγεθος των συγγραφέων, ποιητών, ερευνητών, φιλοσόφων και δοκιμιογράφων που διαθέτουμε. Κάθε στιγμή, όμως, μπορεί να γίνει η αρχή ή μια νέα αρχή.

Η λήξη αρχή οδηγεί την σκέψη μου σε μια άλλη αρχή. Στο ξεκίνημα της αποτίναξης του φόβου και της από τρόμο σιωπής που άρχισε από τον χώρο του αθλητισμού για να συμπαρασύρει τον χώρο του θεάτρου και να αναδείξει την υποκρισία και τον εκφοβισμό που περιφέρεται με άνεση στα σαλόνια αυτών που έχουν εξουσία. Όποια εξουσία μικρή ή μεγάλη, σημαντική ή ασήμαντη. Αν λοιπόν η εξουσία επί του άλλου κάνει έναν «καλλιεργημένο» άνθρωπο χειριστικό, εκβιαστή, βασανιστή, χυδαίο με περίεργα γούστα και συμπεριφορά, φανταστείτε πού έχει φτάσει η διάβρωση. Και αν κάτι πρέπει να κρατήσουμε από αυτό το απόστημα που άνοιξε, είναι η πεποίθηση ότι η αλήθεια, η ανεξαρτησία και η ελευθερία της γνώμης είναι αδιαπραγμάτευτα. Η σιωπή δεν είναι χρυσός όταν αποκρύπτει την αλήθεια, όταν τα κουκουλώνει. Δεν πάνε έτσι μπροστά οι κοινωνίες, αντίθετα πληθαίνουν οι βιαστές, οι καταχραστές της εξουσίας, τα καθαυμένα καλάμια. Στη ζωή μας, ίσως έχουμε εισπράξει αρκετές φορές το εκβιαστικό υπονοούμενο «αν πεις αυτό δεν θα σου δώσω εκείνο» ή «κοίταξε νάσαι με το μέρος μου για να βγεις κερδισμένος, κοίτα το συμφέρον σου άστα τα άλλα». Ας σταθούμε λοιπόν όρθιοι σε κάθε εκβιασμό. Απέναντι σε αυτούς που θέλουν να μας εξουσιάζουν. Ας μην μας παραπλανούν τα ξεροκόματα που μας πετούν. Μόνο τότε δεν θα περιμένουμε να χιονίσει για να δούμε άσπρες μέρες.

Ξεκίνησα να γράψω για τις δράσεις που συνήθως κάναμε τον Γενάρη και τον Φλεβάρη. Να σας μιλήσω για την Τρισκοπέμπτη που φέτος είναι η πρώτη Πέμπτη του Μάρτη και θα την γιορτάζαμε στην αίθουσα του συλλόγου καθώς συνηθίζουμε, θα προγραμματίζαμε κάτι για την Ημέρα της Γυναίκας αλλά... οι ανέμελες χιονονιφάδες και οι άσπρες μέρες με παρέσυραν.

Καλό Μάρτη.
Έρχεται η άνοιξη.

Από παλαιότερη παρουσίαση στην αίθουσα του συλλόγου

Για το Τμήμα Γυναικών,
Χριστίνα Γιαννουκάκου-Κουρλή

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ ΣΕ ΓΟΝΕΙΣ, ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

ή Πώς Μένουμε Σωματικά και Ψυχικά Υγιείς και Ενεργοί μαζί με τα Παιδιά μας

ΓΡΑΦΕΙ Η ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Φ. ΡΕΜΜΑ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ

Η πανδημία του COVID-19 άλλαξε ραγδαία την καθημερινότητά μας. Ιατρικοί όροι, μέτρα και πληθώρα ανακρουόμενων πληροφοριών μας γεμίζουν αβεβαιότητα και σύγχυση. Εναλλαγές μεταξύ περιόδων χαλάρωσης και αυστηροποίησης των μέτρων απαιτούν συνεχή επαναπροσαρμογή στην εκάστοτε νέα συνθήκη. Η προσπάθεια οχύρωσης απέναντι στον ιό και η μοναξιά της κοινωνικής απομόνωσης μας κατακλύζουν από συναισθήματα έντονης ανησυχίας και μελαγχολίας. Ακούγεται παράδοξο να προσφέρουν αίσθημα ασφάλειας αυτά που παράλληλα γεννούν τόσο δυσάρεστα συναισθήματα στον άνθρωπο, όπως η απαγόρευση φυσικής εγγύτητας και διαφόρων ελευθεριών.

Εξετάζοντας την επίδραση της πανδημίας του COVID-19 στους ενήλικες, αποτελέσματα παγκόσμιων ερευνών δείχνουν πως τα συχνότερα σωματικά συμπτώματα είναι η μυϊκή ένταση, τα σωματικά άλγη, η δυσκολία συγκέντρωσης, το αίσθημα

κόπωσης και δυσκολίες ύπνου. Τα σωματικά αυτά συμπτώματα απορρέουν από το άγχος που βιώνουν οι ενήλικες, εξαιτίας της αβεβαιότητας για την υγεία και τις πιθανές οικονομικές και εργασιακές δυσκολίες. Αντίστοιχες έρευνες έχουν γίνει και σε πληθυσμούς παιδιών και εφήβων.

Ειδικότερα για τα μικρότερα παιδιά, όλα ξεκινούν από τη δυσκολία τους να κατανοήσουν και να διαχειριστούν την πληθώρα πληροφοριών και συναισθημάτων που τα κατακλύζουν. Η δυσκολία εξωτερίκευσης συναισθημάτων και σκέψεων οδηγεί στη σωματοποίηση της ψυχικής έντασης που βιώνουν. Συνθέστερα συμπτώματα είναι ο φόβος αποχωρισμού, η ανασφάλεια, η απώλεια ήδη κερκτημένων ικανοτήτων (παληδρόμηση), οι διαταραχές ύπνου και σίτισης. Αναφορικά με τους εφήβους, οι επικρατέστερες αντιδράσεις τους είναι η ευερεθιστότητα, η δυσκολία συγκέντρωσης,

Συνέχεια στη σελίδα 3

Συμπληρώθηκε ένας χρόνος στην χώρα μας από τότε που άρχισαν να υλοποιούνται τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας, από μια μικρή σπύθα σε μια επαρχία της Κίνας, που έγινε πυρκαϊά τεράστια και απλώθηκε σ' όλο τον κόσμο.

Για τη δημιουργία αυτής της σπύθας, για την έναρξη του προβλήματος, έχουν ειπωθεί και γραφτεί πάρα πολλά και σίγουρα στο μέλλον θα γραφτούν ακόμα περισσότερα. Πολλά θα γραφτούν, αν φταίνε οι νυχτερίδες, οι παγκολίνοι ή αν ο ιός είναι κατασκευασμένος τεχνητά στα εργαστήρια. Θα υπάρξουν φανατικοί υποστηρικτές αντικρουόμενων απόψεων, που οι εικασίες θα στηρίζονται σε άηλοτε περισσότερο και άηλοτε λιγότερο πειστικά επιχειρήματα. Το γεγονός όμως είναι πως αυτό καθόλου δεν αλλιάζει ή επηρεάζει την ίδια την πανδημία ως προς τη διασπορά της και τις επιπτώσεις της.

Ήδη από τα φοιτητικά χρόνια της εκπαίδευσης μαθαίναμε τις έννοιες της επιδημίας και της πανδημίας. Η γνώση σε καθαρά θεωρητικό επίπεδο, με ασφάλεια, χωρίς την αίσθηση της απειλής. Η καθαρά υγειονομική θεώρηση του προβλήματος χωρίς τις επιπτώσεις του, κοινωνικές, οικονομικές κ.λπ. Η έλλειψη έτσι της πανδημίας και σε παγκόσμιο επίπεδο, βρήκε ελάχιστους προετοιμασμένους να κατανοήσουν τι έρχεται και τι πρόκειται να επακολουθήσει. Και πραγματικά αμφιβάλλω αν εξειδικευμένοι επιστήμονες, θα μπορούσαν να προβλέψουν, πέρα από το υγειονομικό σκέλος με τις τεράστιες ανθρώπινες απώλειες, τις επιπλέον επιπτώσεις και επιδράσεις της πανδημίας, στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό ιστό της ανθρωπότητας.

Βιώσαμε έτσι και βιώνουμε από τα Μ.Μ.Ε. τις τραγικές εικόνες με τις εκατόμβες νεκρών από όλο τον κόσμο, είδαμε και βλέπουμε τις φοβερές εικόνες από Νοσοκομεία και Μ.Ε.Θ., συγκινηθήκαμε και συγκινούμαστε από μεμονωμένες τραγικές ιστορίες ανθρώπων, αισθανθήκαμε και αισθανόμαστε την κρύα απειλή από τον ιό, για μας και για τους δικούς μας ανθρώπους, απομονωθήκαμε, όσο μπορούσε ο καθένας, ζήσαμε και ζούμε τις καραντίνες και τα lock-down, μακριά από τα παιδιά και τα εγγόνια μας. Και στα υγειονομικά προβλήματα ήρθαν να προστεθούν τα οικονομικά προβλήματα από την αναστολή εργασίας χιλιάδων ανθρώπων, τα προβλήματα εκπαίδευσης χιλιάδων παιδιών και εφήβων, τα ψυχολογικά προβλήματα του εγκλεισμού, ακόμα και διακρατικά προβλήματα με κλείσιμο συνόρων κ.λπ. Έγινε έτσι ένα εξαιρετικά σύνθετο παγκόσμιο πρόβλημα, που απασχολεί και θα εξακολουθήσει να απασχολεί για πολλά χρόνια ακόμη, τις ηγεσίες των κρατών όλο του κόσμου, καθώς οι απρόβλεπτες επιπτώσεις της πανδημίας θα εξακολουθήσουν να υφίστανται σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης ζωής.

Ίσως όμως ασυνείδητα και χωρίς καλά-καλά να το καταλάβουμε ήρθε ο ιός αυτός να μας πει κάποια πράγματα, τοποθετώντας σε καινούργια βάση κάποιες από τις αξίες μας στη ζωή. Να μας κάνει μια ανατρεπτική αναδιάταξη αξιών, επαναπροσδιορίζοντας τι είναι το σημαντικό, τι το λιγότερο σημαντικό ή το ασήμαντο στη ζωή μας. Να μας θέσει έναν καινούργιο αξιακό κώδικα ως προς την σωματική και ψυχική μας ύπαρξη και υγεία, και τις κοινωνικές μας σχέσεις, ανατρέποντας συγχρόνως κάποια κοινωνικά στερεότυπα, δημιουργώντας σημαντικές ανακατατάξεις στην επαγγελματική αξιακή πυραμίδα. Ήρθε να μας υπενθυμίσει το πόσο σημαντική είναι η υγιεινή

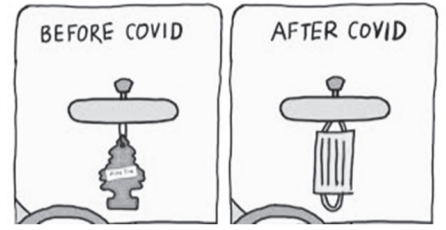

ζωή και διαβίωση, η υγιεινή διατροφή και άσκηση, η αποφυγή καταχρήσεων και ότι η υγεία μας είναι το πρώτιστο και πολυτιμότερο αγαθό και η βάση πάνω στην οποία χτίζονται όλα τα άλλα.

Ήρθε να μας πει ότι η καλή διάθεση και διασκέδαση δεν βρίσκεται μέσα στα μπαρ και τα διάφορα κοσμικά κέντρα, αλλά πηγάζει από μέσα μας και εκδηλώνεται με μια βόλτα κοντά στη φύση και τη θάλασσα, μόνοι μας ή με τους ανθρώπους που αγαπάμε.

Ήρθε να υποβαθμίσει ή και να αχρηστεύσει, πολλά και διάφορα «παρασιτικά» επαγγέλματα θέτοντάς τα στην σωστή θέση της αξιακής επαγγελματικής πυραμίδας.

Ήρθε να ταπεινώσει την αλαζονεία και τον εγωιστικό αρντισμό, όχι μόνο άση-

μων αρντιών του ιού, αλλά ακόμη και υπερφιαλών ηγετών μεγάλων χωρών, που τους ανάγκασε άρδην να «ανακρούσουν πρύμνας», ενώ οι υπήκοοι των χωρών τους πλήρωσαν και πληρώνουν ακόμη ακριβά τέτοιες απεισκευές.

Ήρθε ακόμα να μας πει πως η υγεία (όπως και η παιδεία) δεν είναι θέμα διακομματικό, αλλά υπερκομματικό και όχι πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης. Αλλά θα έπρεπε να υπήρχαν στους πολιτικούς μας πολύ πιο ευαίσθητοι αισθητήρες, για να μπορέσουν να «ακούσουν» τέτοια μηνύματα.

Ήρθε επιπλέον να μας πει, πως ο Χριστός δεν βρίσκεται μόνο στις εκκλησίες, αλλά κυρίως μέσα μας και εκεί πρέπει να τον ψάξουμε και να προσευχηθούμε σ' Αυτόν, αφήνοντάς τον να μας οδηγήσει στα μονοπάτια της ηρεμίας και της ηθικής, αλλά και της ανθρώπινης αλληλεγγύης και κατανόησης.

Τέλος, με τρομάζει και με θλίβει, η παιδική αναδραστικότητα κάποιων νέων, εφήβων ή και μεγαλύτερων και η εσωτερική τους παρόρμηση να πηγαίνουν κόντρα στα μέτρα αναχαίτισης της διασποράς του ιού και της νόσου, μη τηρώντας βασικούς κανόνες ως προς τις μάσκες ή τις συναθροίσεις, νομίζοντας ότι κάνουν κάποιου είδους αντίσταση, ενώ στην πραγματικότητα εκδηλώνουν έλλειψη σεβασμού τόσο στους γύρω τους, όσο και στον εαυτό τους.

Εύχομαι σε όλους καλή υγεία, σωματική και ψυχική, με αισιοδοξία για το μέλλον και να ακούμε και να συμμορφωνόμαστε στους επαίοντες.

Υ.Γ. (1) Ο ιός είναι πολυσυστημικός και όχι μόνο τους αναπνευστικού, αφήνοντας σημαντικά υπολειπόμενα προβλήματα στους νοσήσαντες, γι' αυτό διπλή προσοχή οι πάσχοντες από υποκείμενα προβλήματα, καπνιστές, παχύσαρκοι κ.λπ.

Υ.Γ. (2) Τα εμβόλια θα βοηθήσουν, φαίνονται ασφαλή και αποτελεσματικά, αλλά δεν πρέπει να χαλαρώσουν τα μέτρα αυτοπροστασίας για αρκετούς μήνες ακόμη.

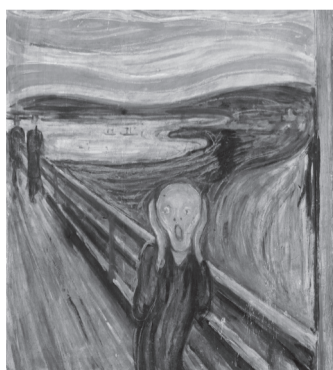
Υ.Γ. (3) Και να υπάρξει «ανοσία αγέλης», θα παραμείνουν κατά τόπους και περιόδους, ενδημικές εστίες για τα επόμενα 1-2 χρόνια, ιδίως στα παιδιά, γι' αυτό επαγρύπνηση.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ ΣΕ ΤΟΝΕΙΣ, ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 2

η πλήξη και η συναισθηματική απομόνωση. Η τελευταία μάλιστα θεωρείται ο κύριος παράγοντας κινδύνου για την ανάπτυξη εθιστικών συμπεριφορών.

Η διακοπή της σχολικής και κοινωνικής ζωής των παιδιών, τους στέρησε τη δυνατότητα κοινωνικής και ψυχικής στήριξης που τους πρόσφερε η ομάδα των συνομηθικών, αλλά και την αίσθηση του «ανήκειν», που συνδέεται με το αίσθημα ασφάλειας.

«Κραυγή», Edvard Munch, 1893

Είναι σημαντικό, λοιπόν, να διατηρηθεί το δίκτυο των κοινωνικών σχέσεων των παιδιών, μέσω εναλλακτικών τρόπων επικοινωνίας, αποφεύγοντας ωστόσο την υπερβολική και ανεξέλεγκτη χρήση οθονών και διαδικτύου. Παράλληλα, είναι σημαντικό να ενθαρρύνονται τα παιδιά να εκφράζουν τα συναισθήματά τους. Εξίσου σημαντικό είναι οι γονείς να τα ακούν πραγματικά και να δείχνουν κατανόηση σε ό,τι κι αν τους πουν. Ειδικότερα τα μικρότερα παιδιά νιώθουν ανακούφιση, όταν μοιραστούν συναισθήματα μέσα στο ασφαλές και προστατευμένο περιβάλλον της οικογένειας.

Η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ γονέων και παιδιού αποτελεί καθοριστικό διευκολυντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης του παιδιού και την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς του, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση του συναισθηματικού στρες. Παράλληλα, ο γονιός έχει τη δυνατότητα μέσα από τη συζήτηση, να ενημερώσει το παιδί με τρόπο ανάλογο της ηλικίας του, έτσι ώστε να μην αφεθεί

στο χώρο της φαντασίας του το έργο της ερμηνείας της πανδημίας. Επιπλέον, δίνεται με αυτόν τον τρόπο στον γονιό η ευκαιρία να προσφέρει θετική προοπτική για το μέλλον, εξηγώντας ότι η πανδημία είναι κάτι προσωρινό κι όπως όλες οι επιδημίες έχει αρχή, μέση και τέλος.

Τα παιδιά κυρίως χρειάζονται διπλά τους έναν ενήλικα υγιή σωματικά και ψυχικά, τόσο για τη φροντίδα της ατομικής τους υγείας, όσο και ως πρότυπο μίμησης. Για τη διατήρηση της σωματικής και ψυχικής μας ανθεκτικότητας και ισορροπίας, θα βοηθούσε μικρούς και μεγάλους η εδραίωση μιας καθημερινής ρουτίνας που θα διασφάλιζε καταρχάς ένα αίσθημα ελέγχου και προβλεψιμότητας, που τόσο έχουμε ανάγκη, ζώντας σε έναν κόσμο παγκόσμιας αβεβαιότητας. Στο πρόγραμμα αυτό πέραν των σταθερών ωρών πρωινής έγερσης, ύπνου, φαγητού και ελαφράς σωματικής άσκησης, ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί έτσι ώστε να εξασφαλιστεί μια ισορροπία μεταξύ δραστηριοτήτων που θα προσφέρουν ικανοποίηση από την επίτευξη ενός έργου (π.χ. ολοκλήρωση μιας εργασίας), δραστηριοτήτων που μας πρόσφεραν και πιο πριν ευχαρίστηση (π.χ. μουσική), αλλά και δραστηριοτήτων που μας βοηθούν να μένουμε συνδεδεμένοι με συγγενείς και φίλους.

Είναι σημαντικό να Μένουμε Ασφαλείς. Ωστόσο, είναι εξίσου σημαντικό να Μένουμε και Σωματικά και Ψυχικά Υγιείς και Ενεργοί.

Η κα Αικατερίνη Φ. Ρέμμα έχει πτυχίο στην Ψυχολογία και Μεταπτυχιακό στη Σχολική Ψυχολογία, εργάζεται δε ως ψυχολόγος σε νηπιαγωγεία.

Κωνσταντινούπολη, γύρω στα 1750, σε ένα σεράι.

Παραμερίζοντας τα βαριά παραπετάσματα, μια οδαλίσκη τρέχει στα πόδια του πασά και οι Οθωμανοί αξιωματούχοι που είναι όρθιοι γύρω του, ξεφυσούν ανυπόμονα. Όταν φτάνουν οι τραγουδιστές, μια εκκωφαντική σιωπή απλώνεται για λίγο, ώσπου να αρχίσει η μουσική. Οι νότες, άλλοτε μακρόσυρτες, άλλοτε κοφτές, υμνώντας την αγάπη, τη θρησκεία και τον πόλεμο, ζωγραφίζουν συναισθήματα στα πρόσωπα των ακροατών με καημό, με γλύκα και παράπονο. «Αμάν!!!...» Το επιφώνημα ξεφεύγει από τα χείλη του τραγουδιστή λυτρώνοντας την πίκρα, την οργή και το ανεκπλήρωτο πάθος της ανατολίτικης καρδιάς.

Αθήνα, 2019, σε ένα μουσικό εργαστήριο.

Ο Θανάσης, με τη δύναμη της φαντασίας και τα φτερά της μουσικής, ταξιδεύει αιώνες πίσω και βρίσκεται μισοκρυμμένος ανάμεσα σε μεταξωτές μαξιλάρες στην αίθουσα του σεραγιού, όπου με μάτια κλειστά ρουφά λαίμαργα τη μουσική, κοινωνός μιας σπάνιας μυσταγωγίας και εραστής παντοτινός μιας μουσικής φτιαγμένης για μεγάλα μεράκια.

Εμπόδια και δυσκολίες πολλές, μα ικανές δε στάθηκαν να τον αποσπάσουν. Μπορεί και να δυνάμωσαν το άβυσσο πάθος του και την ανάγκη του για δημιουργία που κινητοποιεί το μυαλό και τα χέρια του. Έτσι διοχετεύει τη φωτιά που καίει μέσα του και τη χαρίζει, νότα τη νότα, σε όποιον θέλει να δεχτεί το δώρο.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΓΟΥΓΗΣ: «ΤΟ ΦΩΣ ΤΟ ΕΚΤΙΜΑΣ ΣΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ...»

1) Ποια παιδικά μουσικά βιώματα θυμάσαι; Πότε ένιωσες ότι αγάπησες τη μουσική;

Τα μουσικά μου βιώματα ήταν φτωχά αλλά θυμάμαι να «μαγνητίζομαι» από διάφορους ήχους ως παιδί. Με τη μουσική δέθηκα κυρίως κατά τα εφηβικά μου χρόνια, με κέρδισε το hip-hop, μεγάλο κεφάλαιο της μουσικής μου παιδείας. Από τότε θυμάμαι να ασχολούμαι όλο και περισσότερο με τη μουσική, εξερευνώντας αυτόν τον μαγικό κόσμο με πάθος. Έπειτα «έμπλεξα» με το ρεμπέτικο και λαϊκό τραγούδι, καθώς και την παραδοσιακή μουσική. Στα φοιτητικά χρόνια με έναν κολλητό φίλο, αποφασίσαμε ένα βράδυ, που θα θυμάμαι για πάντα, να κάνουμε ένα σχηματάκι για να παίζουμε αυτά που μας αρέσουν. Ένωθα την ανάγκη να εκφραστώ με κάποιον τρόπο, κι όταν έπιασα μπουζούκι πρώτη φορά στα χέρια μου, όλα κύλησαν εύκολα και αβίαστα.

2) Χαρακτηρίζεις τον εαυτό σου ερασιτέχνη ή επαγγελματία μουσικό;

Στο εργαστήρι ανάμεσα στα όργανα.

Ο επαγγελματίας μουσικός βιοπορίζεται από τη μουσική, τουλάχιστον κατά κύριο λόγο. Εγώ προς το παρόν δεν εμπίπτω σε αυτή την κατηγορία. Έπειτα ο επαγγελματίας μουσικός πρέπει να έχει κάποια πτυχία. Τον τελευταίο καιρό παρακολουθώ μαθήματα Βυζαντινής Μουσικής, αλλά έχω δρόμο ακόμα για πτυχίο. Άρα ούτε σε αυτή την κατηγορία εμπίπτω! Τέλος, ένας επαγγελματίας πρέπει να έχει ήθος και αρχές. Να είναι τεχνίτης και καλλιτέχνης μαζί, και να προκαλεί συναισθήματα. Εκεί δεν μπορώ να πω αν εμπίπτω... αφήνω τον κόσμο να κρίνει. Πάντως, επαγγελματίας ή ερασιτέχνης, νιώθω σίγουρα μουσικός!

3) Ξεχωρίζεις τα μουσικά είδη ή η μουσική για σένα είναι ενιαία; Ποια μουσική αγαπάς;

Σίγουρα όλα τα μουσικά είδη έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Παρόλα αυτά ο διαχωρισμός τους είναι αναγκαίος. Ασχολούμενος με την αποκωδικοποίηση των μουσικών ειδών ξεκίνησα όντας πολύ δογματικός και τοπικιστής μουσικός στο παρελθόν, να ερευνώ από πού προέρχονται και πώς έχουν δομηθεί μέσα στα χρόνια. Η έρευνα και καταγραφή του πολιτισμού και της παράδοσης είναι κάτι που με γεμίζει πραγματικά. Η αδυναμία μου είναι αρχικά το προπολεμικό ρεμπέτικο. Έπειτα πάντα στην καρδιά μου είναι το νησί μας και η μουσική παράδοση από τα παράλια της Μ. Ασίας που έχει περάσει στο ρεπερτόριο της Λέσβου. Επίσης ψάχνοντας προς τα πίσω και σε βάθος, μια άλλη μουσική που μου ζέστανε την καρδιά είναι η κλασική οθωμανική μουσική.

Πρόκειται για ένα είδος λόγιας μουσικής με μυσταγωγικό χαρακτήρα, έντονο ρυθμό και ακραίο συναίσθημα, που αναπτύχθηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και παιζόταν κυρίως στα παλάτια της Πόλης προς τέρψιν υψηλών προσώπων. Παρόλα αυτά όμως παιζόταν με πιο χορευτικό και αστικό χαρακτήρα και σε λαϊκά μέρη όπως οι μείχανές της Σμύρνης. Είναι πολύ κοντά με τη γνωστή μας βυζαντινή (παρασημαντική) μουσική. Η μουσική αυτή χρησιμοποιεί σαν βάση το σύστημα των μακάμ, που είναι τροπικές φόρμες με συγκεκριμένη δομή ως προς την κλίμακά τους, αλλά και ως προς τον τροπικό τους χαρακτήρα. Οι ρυθμικές φόρμες που εδράζεται η μουσική αυτή είναι τα ουσούλι. Έχουν διασωθεί ως σήμερα περίπου 20.000 τέτοιες συνθέσεις με ένα πλήθος οργάνων, τα οποία σε σχέση με τα δυτικότροπα όργανα, μπορούν να αποδώσουν μόρια, διαστήματα δηλαδή έξω από το συγκερασμένο σύστημα. Εγώ διάλεξα σαν όργανο εκμάθησης στη μουσική αυτή το yayli tanbur.

Στοιχεία και επιρροές της κλασικής οθωμανικής μουσικής βρίσκουμε παντού στον ελληνικό χώρο και βεβαίως στη Λέσβο. Η Λέσβος επηρεασμένη από τα παράλια της Μ. Ασίας πάντα ήταν αποδέκτης αυτού του ήχου και μετά τη μικρασιατική καταστροφή στο ρεπερτόριό της καταχωρούνται εκατοντάδες συνθέσεις με επιρροές από τον δρόμο που αναλύσαμε. Θα χαρακτηρίζαμε τους σκοπούς της Λέσβου αρχοντικούς, ιπποτικούς, παλικαρίσιους και συγχρόνως λιτούς, απλούς και βαρείς.

Το προπολεμικό ρεμπέτικο είναι ένα παρακλάδι αυτού του δέντρου και άνθισα από το 1900 έως το 1940 κυρίως στην περιοχή του Πειραιά. Κάποιοι το διαχωρίζουν σε Συμυρναϊκό και Πειραιώτικο, λόγω της καταγωγής των μουσικών (Ελλαδίτες και Μικρασιάτες). Έχει απλό χαρακτήρα και θεματολογία την επικαιρότητα, είναι

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Θανάσης Γουγής κατάγεται από το Μεσότοπο από τον πατέρα του Δημήτρη, ενώ η μητέρα του, Δήμητρα, από την Καλαμάτα. Γεννήθηκε στις 06/05/1994 στην Αθήνα, όπου και μεγάλωσε, ενώ όλα τα καλοκαίρια τα περνούσε στη Λέσβο. Αποφοίτησε από το Επαγγελματικό Λύκειο με ειδικότητα Ηλεκτρολόγος και στη συνέχεια φοίτησε στη σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Ένα σοβαρό τροχαίο ατύχημα τον ανάγκασε να διακόψει τις σπουδές του, τις οποίες και συνεχίζει, ταυτόχρονα με τις μουσικές του αναζητήσεις.

Παίζοντας το Yayli tambur.

καυστικό, προφητικό με κρυμμένα νοήματα. Σαν βάση χρησιμοποιεί τους λαϊκούς δρόμους, που είναι μια απλοϊκή και μπερδεμένη μετάφραση των μακάμ. Η απλότητα αυτή εξυπνέτησε την εύκολη πρόσβαση από πολλούς σε αυτή τη μουσική, βοηθώντας στη διάδοσή της.

4) Γιατί ένιωσες την ανάγκη να κατασκευάσεις τα δικά σου μουσικά όργανα;

Από μικρός είχα μία έφεση στις κατασκευές και γενικότερα στην τεχνική και μηχανική αντίληψη. Ότι έβλεπα, ήθελα να ξέρω πώς λειτουργεί, πώς κατασκευάζεται, τι κρύβεται από πίσω. Μεγαλώνοντας διάλεξα και μία ανάλογη πορεία για τις σπουδές μου. Πέρασα πολλά χρόνια να μηχανεύομαι και να ψάχνω σε πάρα πολλά θέματα τεχνικά και μη. Αυτό είναι μικρόβιο, φιλοσοφία ζωής, και τρόπος σκέψης.

Ένα είδος μπουζουκιού από τη Συρία.

Όταν η μουσική είχε εισβάλει για τα καλά στη ζωή μου, μέσα σε ένα βράδυ το αποφάσισα και την επομένη έφτιαξα ένα μπαγλαμαδάκι με το μισό μιας καρύδας, μια τάβλα από κρεβάτι και τα ελάχιστα εργαλεία του φοιτητικού μου σπιτιού στην Πάτρα. Μέσα σε λίγες μέρες γεννήθηκε το πρώτο μου μουσικό όργανο. Η όλη διαδικασία ήταν έρωτας με την πρώτη ματιά και από τότε ανοίχτηκε ένας νέος κόσμος για εμένα. Έχοντας πιάσει πολλά όργανα στα χέρια μου ως τότε και έχοντας την μηχανική αντίληψη ώστε να μπορώ να κατανοώ την διαδικασία κατασκευής τους, κατάφερα σε σύντομο χρονικό διάστημα να κατασκευάσω πλήθος μουσικών οργάνων, τα οποία κρινόντουσαν το λιγότερο ως αξιόλογα. Στο πρακτικό κομμάτι έπαιξε καθοριστικό ρόλο το εργαστήριό μου, που βρήκα από τους γονείς μου και τους είμαι πάντα ευγνώμων. Έχω περάσει αμέτρητες ώρες μέσα στο μαγικό αυτό χώρο. Εκεί γεννιούνται και υλοποιούνται όνειρα και ιδέες! Το εργαστήριο πρόσφατα το ανακαίνισα και το έστησα ως οργανοποιείο, με το όνομα «ΦΥΛΑΚΗ ΨΥΧΗΣ», καθώς θέλω να ασχοληθώ με αυτό πιο επαγγελματικά. Σύντομα θα φτιάξω και κάποιες σελίδες στο διαδίκτυο ώστε να μπορώ να μοιράζομαι τη δουλειά μου με τον κόσμο.

5) Τι σημαίνει για σένα η μουσική;

Η μουσική για εμένα είναι ένα μεταφορικό μέσο. Μπορεί να σε ταξιδέψει παντού. Μέσα σου, έξω σου, μακριά ή κοντά, πραγματικά ή νοερά. Ταξίδι λοιπόν.

6) Είχες πριν λίγα χρόνια ένα σοβαρό τροχαίο ατύχημα. Πώς επηρέασε τη ζωή σου;

Σαν άνθρωπος είμαι πολύ απαιτητικός από τον εαυτό μου κι αυτό έχει τα καλά του και τα κακά του. Στη μουσική νιώθω ότι ακολουθώ στενά και πιστά αυτό που κάνω, θέλω να εξελίσσομαι και να θέτω καινούργιους στόχους και προκλήσεις. Είναι κοντά 8 χρόνια που ασχολούμαι με τη μουσική. Στο διάστημα αυτό αντιμετώπισα την πρόκληση του να περπατήσω ξανά και να κερδίσω πίσω την προ ατυχήματος ζωή μου. Αν γυρνούσα το χρόνο πίσω, θα έκανα τα πάντα να μη μου είχε συμβεί κάτι τέτοιο. Όμως κέρδισα και κάποια πράγματα από όλη αυτή την κατάσταση. Φυσικά δεν αντισταθμίζουν τις απώλειες, αλλά είναι στοιχεία που δεν θα είχα αποκτήσει με κανέναν άλλο τρόπο και με έχουν βοηθήσει πολύ στη ζωή μου. Μην ξεχνάμε πως το φως το εκτιμάς στο απόλυτο σκοτάδι.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΞΑΝΑ ΣΤΟ ΦΩΣ!

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Δάσους από την Άντισσα έως το Σίγρι. Η φεινή χρονιά έκρυβε πλήθος εκπληξέων καθώς νέες απολιθωματοφόρες θέσεις ήρθαν να προστεθούν στις υπάρχουσες, συνθέτοντας το παζλ του υποτροπικού δάσους. Εντοπίστηκε μεγάλος αριθμός κατακείμενων και ιστάμενων απολιθωμένων κορμών, ενώ συνεχίζει να προσφέρει σημαντικά ευρήματα και δεν είχε βρεθεί μέχρι σήμερα κορμός με τις διακλαδώσεις αυτής της κλίμακας και διαστάσεων!

2. Ο κορμός με τα κλαδιά και τα φύλλα που αποκαλύφθηκε το Δεκέμβριο έχει και το ριζικό του σύστημα; Τι πληροφορίες αντλείτε από αυτό και τι είναι αυτό που καθιστά μοναδικό το εύρημα;

Πρόκειται για σπανιότατο εύρημα καθώς είναι η πρώτη φορά που εντοπίζεται απολιθωμένο δένδρο με τα κλαδιά του, από το 1995 οπότε ξεκίνησαν οι ανασκαφές στην περιοχή της Δυτικής Λέσβου από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου.

Ο απολιθωμένος κορμός διατηρείται σχεδόν ακέραιος μέσα σε λεπτόκοκκο ορίζοντα ηφαιστειακής στάχτης. Τα λεπτόκοκκα ηφαιστειακά υλικά κάλυψαν και διατήρησαν ακέραιο τον κορμό, τα κλαδιά και τις ρίζες του δένδρου.

Το δένδρο βρίσκεται στην αρχική θέση ανάπτυξής του και φαίνεται ότι η βιαιότητα της ηφαιστειακής έκρηξης το ξάπλωσε στο έδαφος στη θέση που βρέθηκε. Εκεί σκεπάστηκε από παχύ στρώμα ηφαιστειακής στάχτης και στη συνέχεια απολιθώθηκε. Στην ίδια θέση βρέθηκε μεγάλος αριθμός φύλλων καρποφόρων δένδρων που προέρχονται από τα φυτά του υποτροπικού δάσους της Λέσβου πριν από 20 εκατομμύρια χρόνια.

Πρόκειται χωρίς αμφιβολία για μοναδικό εύρημα που συνιστά μια από τις σημαντικότερες αποκαλύψεις απολιθωμάτων στην περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους. Μέχρι σήμερα δεν έχει βρεθεί κανένας αντίστοιχος κορμός απολιθωμένου δένδρου με ακέραιες τις διακλαδώσεις του το οποίο να έχει διατηρηθεί σε καλή κατάσταση μέχρι σήμερα.

3. Οι κορμοί που βρέθηκαν είναι το αποτέλεσμα πολλών επάλληλων ηφαιστειακών εκρήξεων. Περιγράψτε μας τις συνθήκες κατά τις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι εκρήξεις και έλαβε χώρα η διαδικασία απολίθωσης.

Στην ανασκαφική θέση όπου πριν από λίγες εβδομάδες αποκαλύφθηκαν δεκάδες απολιθωμένοι κορμοί, κατά τη διάρκεια των συνεχιζόμενων σωστικών ανασκαφών στον οδικό άξονα Καλλιθονής-Σιγρίου, οι ανασκαφές συνεχίζονται και αναμένεται η αποκάλυψη και νέων ευρημάτων. Αποκαλύφθηκαν σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης, εντυπωσιακοί κορμοί δένδρων που βρίσκονται τοποθετημένοι σε διαδοχικά επίπεδα, ο ένας πάνω στον άλλον. Ανάμεσα τους μεγάλοι και μικροί κορμοί και κλαδιά δένδρων.

19-12-2020. Εργασίες ανασκαφής νέων απολιθωμένων κορμών

Τα νέα ευρήματα, αποτελούν μάρτυρες της βιαιότητας δεκάδων ηφαιστειακών εκρήξεων που έλαβαν χώρα και σκέπασαν τη Λέσβο με τα ηφαιστειακά τους προϊόντα πριν από 18 εκατομμύρια χρόνια. Οι κορμοί των δένδρων του δάσους έσπασαν και παρασύρθηκαν σαν σπιρτόκουτα από την βιαιότητα των αερίων των ηφαιστειακών εκρήξεων. Μεγάλες ποσότητες ηφαιστειακής στάχτης κάλυψαν τη βλάστηση σε μια μεγάλη έκταση γύρω από το ηφαίστειο.

Στη συνέχεια, έντονες βροχοπτώσεις προκάλεσαν εκτεταμένες πλημμύρες που σάρωσαν την περιοχή, δημιουργώντας μεγάλες λασποροές παρασύροντας την ηφαιστειακή στάχτη μαζί με ηφαιστειακές βολίδες και τους σπασμένους κορμούς δένδρων.

Οι γιγάντιες λασποροές έφραξαν τις κοιλάδες, συσσωρεύοντας τους κορμούς των δένδρων δημιουργώντας μικρά «φράγματα» που εμπόδιζαν την κίνηση της λάσπης και ρευστών πηλοσίτων σε πυρίτιο προς τη θάλασσα. Σε αυτό το περιβάλλον πραγματοποιήθηκε η αντικατάσταση των οργανικών μορίων του ξύλου από διοξείδιο του πυρίτιου που προκάλεσε την απολίθωση. Με τον τρόπο αυτό οι φραγμένες κοιλάδες μετατράπηκαν σε σημαντικά αρχεία του Απολιθωμένου Δάσους της Λέσβου.

Οι μεγάλες ποσότητες νερού μετά τις ηφαιστειακές εκρήξεις είχαν ως αποτέλεσμα να παρασύρουν πολλά σπασμένα απολιθωμένα δέντρα, τα οποία μεταφέρθηκαν στην εν λόγω θέση και δημιουργήσαν φράγμα, το οποίο συγκράτησε και άλλους απολιθωμένους κορμούς, ώστε να συσσωρευτεί μεγάλος αριθμός κορμών. Πρόκειται για διαφορετικά δέντρα, σε διαφορετικά υψόμετρα κι έτσι σήμερα μπορεί να συλλεχθεί πλήθος στοιχείων για τα είδη δέντρων που υπήρχαν στη Λέσβο 20 εκατομμύρια χρόνια πριν.

4. Είναι βέβαιο ότι όσο συνεχίζεται η διάνοιξη του δρόμου, θα έρχονται στο φως και άλλα ευρήματα. Ποιο είναι το όραμά σας για τη μελλοντική αξιοποίηση του δρόμου ως υπαίθριου μουσείου;

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου συνεχίζει με εντατικούς ρυθμούς τις εργασίες συντήρησης των νέων ευρημάτων, ώστε στη συνέχεια να αναδειχθούν τα νέα ευρήματα σε ειδικές θέσεις κατά μήκος του νέου αυτοκινητόδρομου. Στόχος μας είναι η δημιουργία ενός υπαίθριου Μουσείου το οποίο θα

λειτουργήσει παράλληλα με τη νέα οδό από την Καλλιθονή στο Σίγρι και ιδιαίτερα στο τμήμα του από την Άντισσα προς το Σίγρι.

19.5 μέτρα μήκος κορμός με κλαδιά

Η υπαίθρια αυτή μεγάλη έκθεση, θα περιλαμβάνει 15 σημαντικές θέσεις θέσης απολιθωμάτων, που ήρθαν στο φως στη διάρκεια των σωστικών ανασκαφών που πραγματοποιεί το Μουσείο κατά μήκος του οδικού άξονα. Οι εργασίες των ανασκαφών ξεκίνησαν το φθινόπωρο του 2013 και αναμένουμε να ολοκληρωθούν το καλοκαίρι του 2021. Οι εργασίες για την ανάδειξη των απολιθωματοφόρων θέσεων αναμένεται να ξεκινήσουν την άνοιξη του 2021.

5. Ποιοι είναι οι άμεσοι στόχοι και οι επιδιώξεις σας για την ανάδειξη και προβολή του Απολιθωμένου Δάσους και του Γεωπάρκου Λέσβου, αλλά και συνολικά της φυσικής, πολιτιστικής και άυλης κληρονομιάς του νησιού στην υπόλοιπη χώρα και στο εξωτερικό;

Προτεραιότητά μας είναι η ολοκλήρωση των εργασιών ανάδειξης των απολιθωμάτων και η προβολή τους μέσα από τα ελληνικά και διεθνή μέσα, με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών και την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με προφανή θετική επίπτωση στην τοπική οικονομία.

6. Μελετώντας τα μοναδικά «ζωντανά» απομεινάρια του παρελθόντος, τα απολιθώματα του Δάσους, και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκαν, μπορούμε να αποκομίσουμε γνώσεις και ποιες, που θα μας είναι χρήσιμες για το παρόν και το μέλλον του πλανήτη;

Η συνεχιζόμενη επιστημονική έρευνα στην περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας σε συνεργασία με Πανεπιστήμια και Ερευνητικά κέντρα από την Ελλάδα και το εξωτερικό, προκαλεί διεθνές επιστημονικό ενδιαφέρον. Παράλληλα, προκύπτουν πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία, όπως οι κλιματικές συνθήκες που επικρατούσαν, η βιαιότητα των ηφαιστειακών εκρήξεων την περίοδο του Μειοκαινίου στο Βόρειο Αιγαίο αλλά και οι επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών του παρελθόντος στα οικοσυστήματα, γεγονός που συμβάλει στην ευαισθητοποίηση των πολιτών για τις συνέπειες της σύγχρονης κλιματικής μεταβολής που επηρεάζει το μέλλον της ανθρωπότητας.

30-12-2020. Ανασκαφή στην τρίτη ομάδα κορμών

7. Θεωρούμε δεδομένη την καλή συνεργασία μεταξύ του Μουσείου και του Συλλόγου μας και ελπίζουμε στη συνέχειά της αλλά και σε περαιτέρω αλληλοϋποστήριξη σε κοινούς στόχους και οράματα. Ο Σύλλογός μας πραγματοποιεί αυτή τη στιγμή έργο αποκατάστασης ενός παλαιού υδρόμυλου στην περιοχή Μαλλιόντα, με στόχο τη μελλοντική λειτουργία του ως πολυχώρο πολιτισμού. Πιστεύετε ότι είναι δυνατό να υποστηριχθεί και με ποιους τρόπους από το Μουσείο και τα υπόλοιπα τοπικά πολιτιστικά ιδρύματα, ώστε να λειτουργήσει στο μέλλον ως μέρος ενός δικτύου αειφόρου πολιτισμού στην ευρύτερη περιοχή της δυτικής Λέσβου;

Η προσπάθεια του Συλλόγου σας για την αναστήλωση του παλιού υδρόμυλου στην περιοχή Μαλλιόντα είναι ιδιαίτερα σημαντική για την προβολή της πλούσιας κληρονομιάς της περιοχής και της ανάδειξης της διαχρονικής σχέσης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον της Δυτικής Λέσβου.

Το Μουσείο σε συνεργασία με το Σύλλογο, μπορεί να προχωρήσει σε κοινές πρωτοβουλίες για την αξιοποίηση του αναστηλωμένου υδρόμυλου, την προβολή του και την ένταξή του σε ένα δίκτυο πολιτιστικών υποδομών που μπορεί να δημιουργηθεί σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλους πολιτιστικούς φορείς για την προβολή και ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας, της παράδοσης και της πολιτιστικής δημιουργίας της Λέσβου, στοιχεία που είναι σημαντικά και για την διατήρηση της αναγνώρισης του νησιού μας ως Παγκόσμιο Γεωπάρκο UNESCO.

Ο Νίκος Ζούρος είναι καθηγητής Φυσικής Γεωγραφίας στο Τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Διευθυντής του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου από την ίδρυσή του, το 1995. Γεννήθηκε στη Μυτιλήνη, όπου τελείωσε το Λύκειο και στη συνέχεια έλαβε πτυχίο Γεωλογίας καθώς και το διδακτορικό του δίπλωμα από το Α.Π.Θ.

Ο Ν. Ζούρος κατέχει 30 έτη διδακτικής και ερευνητικής προϋπηρεσίας, έχοντας σταδιοδρομήσει τόσο στο Τμήμα Γεωλογίας του Α.Π.Θ. όσο και στο Τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Έχει εκπονήσει διάφορες ερευνητικές και επιστημονικές δράσεις και δημοσιεύσεις σε περιοδικά κύρους και διεθνή συνέδρια.

Από το έτος 1995 έχει δραστηριοποιηθεί για την ανάδειξη του μοναδικού γεωλογικού φαινομένου, του απολιθωμένου δάσους της Λέσβου. Το 2012 συνεισέφερε στην κατάταξη της Λέσβου στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων της UNESCO όπου το 2016 εξελέγη Πρόεδρός του. Το πολυποικίλο έργο του έχει αναγνωρισθεί από διάφορους φορείς, καθώς και από τοπικά και εθνικά ΜΜΕ.

Η μητέρα μου Μαρία Καρδάρα -το γένος Καρακωνσταντά (Σαμαρά)- γεννήθηκε στο Μεσότοπο το 1918 και πέθανε στην Αθήνα το 2013. Τώρα που μεγάλωσα θυμάμαι πολλά γεγονότα από τη ζωή της που συνδέονται και με τη δική μου παιδική ηλικία.

Η μητέρα μου Μαρία Καρδάρα, πρώτη από αριστερά με το λευκό φόρεμα, την εποχή του Μεσοπολέμου στο χωριό. Στο κέντρο με το μαύρο φόρεμα, η αδελφή της μαμάς μου, η θεία Ελπινίκη από την οποία πήρε το όνομά της η αδελφή μου η Ελπίδα. Δεξιά η Ελένη Σκαρβέλη(;) και μπροστά ο γιος της ο μικρός Γιάννης Σκαρβέλης, το κορίτσι στο κέντρο η Μαρία Σαραντίδου(;).

Στην οικογένειά της, από τα δώδεκα παιδιά που γεννήσε η γιαγιά μου η Δέσποινα και ο παππούς μου ο Δημήτρης, που δεν τον γνώρισα, έζησαν τα επτά παιδιά. Οι θείοι μου Γιάννης, Νίκος, Βασίλης, Χαράλαμπος και οι θείες Ελπινίκη, Μερσίνα και η Μαρία η μαμά μου.

Η οικογένεια της μαμάς μου (Καρακωνσταντά ή Νοικοκύρη ή Σαμαρά) στο Μεσότοπο περίπου το 1925-26. Διακρίνονται στην κάτω σειρά από αριστερά, η μητέρα μου μικρό κοριτσάκι, η γιαγιά μου Δέσποινα, ο παππούς μου Δημήτρης με το μικρό Βασίλη στην αγκαλιά του, δεξιά ο Χαράλαμπος παιδί. Στην πάνω σειρά από αριστερά διακρίνονται τα άλλα αδελφια της μαμάς μου, Νίκος, Ελπινίκη, Μερσίνα, Γιάννης.

Θυμάμαι τη γιαγιά Δέσποινα στο χωριό να κάθεται σε ένα σκαμνί, μαυροφορεμένη πάντοτε και με το μαύρο μαντήλι στο κεφάλι, τη φαρδιά φούστα της, που ακουμπούσε στο έδαφος, να κλώθει. Το μωρουδίσιό μου μυαλό επέμενε να μάθω κι εγώ να κλώθω, για να ξέρω όταν μεγαλώσω. Δυστυχώς της είχα σπάσει κάποια αδράχια. Η μαμά μου με μάθωνε, η γιαγιά μου ποτέ.

Θυμάμαι ότι της έβγαζα το μαύρο μαντήλι όπως καθόταν στο σκαμνί και της χτένιζα τα λευκά μακριά μαλλιά της. Η μαμά μου έλεγε ότι παιδεύω τη γιαγιά μου, αλλά εκείνη έλεγε άστο το παιδί, δε με ενοχλεί. Η γιαγιά μου παρ' ότι αγράμματη, είχε μνημονικό που κανείς δεν την ξεγελούσε. Εκείνο τον καιρό αγόραζαν από τον μπακάλη βερσεσέ και εξοφλούσαν μετά από καιρό. Θυμόταν τι είχε αγοράσει και πόσο έκανε το κάθε ένα κι ο μπακάλης απορούσε.

Μεσότοπος 1950: Πάνω αριστερά διακρίνονται η μητέρα μου Μαρία Καρδάρα, η αδελφή της Ελπινίκη, εγώ μικρή πάνω στο γαϊδουράκι, δίπλα η Αμύρσα Ιωσηφέλλη, η γιαγιά μου Δέσποινα Καρακωνσταντά (Σαμαρά), η Μαρίτσα Καξηρή. Κάτω από αριστερά διακρίνονται η μικρή Μυρσίνη Βασιλά και δίπλα η μικρή Μαρία Σαραντίδου.

Οι θείοι Νίκος, Γιάννης, Βασίλης έφυγαν από τη ζωή σε μεγάλη ηλικία, αφού πάντρεψαν τα παιδιά τους και είδαν εγγόνια. Ο θείος Χαράλαμπος πέθανε δυστυχώς πολύ νέος. Το 1933, εύζωνος στον Άγνωστο στρατιώτη, αισθάνθηκε κάποια αδιαθεσία, του έκαναν μια ένεση που τον πείραξε και έφυγε από τη ζωή, τόσο νέος και τόσο άδικα. Η ειρωνεία της τύχης είναι ότι του είχε εγκριθεί άδεια για να επισκεφτεί την οικογένειά του και τους είχε ειδοποιήσει για την άφιξή του και τον περίμεναν στο Μεσότοπο. Καταλαβαίνετε τη θλίψη και τον πόνο της οικογένειας. Ο χαρούμενος ερχομός μετατράπηκε σε σπαραγμό.

Την ίδια χρονιά πέθανε από πλεύκωμα μετά τη γέννα του δεύτερου παιδιού της η θεία Μερσίνα. Έμειναν δυο ορφανά, τα πρώτα εξαδέλφια μου Μαρίτσα και Χαράλαμπος. Το Χαράλαμπο τον μεγάλωσε ο πατέρας του, Ευθύμιος Βαλελής, τη Μαρίτσα την ανέλαβε η θεία Ελπινίκη, με τον μπάμπη Ανέστη και τη γιαγιά μου.

Η Ελπινίκη, την οποία θυμάμαι αμυδρά, έπασχε από την καρδιά της. Την είχε φέρι η μαμά μου στην Αθήνα, για να την εξετάσουν καλύτερα οι γιατροί, αλλά δυστυχώς έφυγε σε ηλικία σαράντα πέντε ετών. Η θεία Ελπινίκη ήταν πολύ επι-

Ο αδελφός της μαμάς μου, ο θείος Χαράλαμπος εύζωνος.

δέξια και προκομένη. Εκτός από ασπροκεντήματα και εργόχειρα που έκανε, έραβε και ανδρικά κουστουμια. Ήταν αριστερόχειρη, αλλά αυτό που θεωρείτο εκείνα τα χρόνια μειονέκτημα, ήταν πλεονέκτημα για εκείνη. Μπορούσε να χρησιμοποιεί και τα δυο της χέρια με την ίδια ευκολία. Όταν έπλεκε, δεν άλλοζε τις βελόνες και χρησιμοποιούσε ψαλίδι και με τα δυο της χέρια, με την ίδια ευχέρεια. Η μητέρα μου εξαιτίας αυτών των θανάτων που έζησε, πρόσχε την οικογένειά μας πάρα πολύ.

Ήταν πολύ έξυπνη, άριστη μαθήτρια και ήθελε να μορφωθεί. Ο δάσκαλος είχε πει στον πατέρα της να πουλήσει κανένα χωράφι για να τη σπουδάσει. Καταλαβαίνετε πόσο δύσκολα σπούδαζε ένα παιδί μιας φτωχής οικογένειας μακριά από την Αθήνα εκείνα τα χρόνια. Διάβαζε μόνη της επί δύο χρόνια τα μαθήματα της ΣΤ' τάξης, για να μην ξεχάσει ό,τι είχε μάθει, ελπίζοντας ότι ο πατέρας της θα έβρισκε τρόπο για να σπουδάσει. Έκανε παρέα με τις δασκάλες του χωριού, γιατί της άρεσε να συζητάει μαζί τους και να μαθαίνει. Τη θυμάμαι που διάβαζε μια ζωή, μέχρι τα βαθιά της γεράματα. Της άρεσαν πολύ τα ταξίδια και είχε ταξιδέψει με το μπαμπά και με μας τις κόρες της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Φρόντιζε τα εγγόνια της από νεογέννητα, είχε την έγνοια τους ακόμη και στο πανεπιστήμιο και ζούσε με τις αγωνίες και τις χαρές τους. Ενδιαφερόταν και για τα δισέγγονα το ίδιο.

Η μητέρα μου δεξιά, στην αποφοίτηση από το πανεπιστήμιο της κόρης μου και εγγονής της Μαρίας.

Φρόντιζε τον κήπο του σπιτιού μας στην Άνω Κυψέλη και τα ανθοδοχεία στο σπίτι μας ήταν πάντοτε γεμάτα από λουλούδια.

Η μητέρα μου στον κήπο του σπιτιού της στην Άνω Κυψέλη.

Αγαπούσε τις νύφες της, τις θείες Χριστίνα, Δημητρία και Πραξώ. Χαιρόντουσαν πολύ, όταν συναντιόνταν. Το ίδιο αγαπούσε την οικογένεια της γιαγιάς Παναγιώτας Πιπίνη, αλλά και τους συγγενείς που γνώρισε ο πατέρας μου μέσω του Ερυθρού Σταυρού. Μία θεία της που αγαπούσε πολύ και την επισκεπτόμασταν τα καλοκαίρια στον Μεσότοπο, ήταν η θεία Χριστίνα Βασίλογλου, αδελφή του πατέρα

της. Πάντοτε μας μιλούσε για αυτήν, με πόση αγάπη και με τι καλοσυνάτα λόγια την υποδεχόταν όταν ήταν μικρή.

Μας διηγούταν διάφορα γεγονότα από την παιδική και νεανική της ζωή στο χωριό. Μάθωναν τα παιδιά αυστηρά τότε, έστω κι αν έβάζαν στη θάλασσα μόνο τα πόδια τους. Οι γονείς φοβόντουσαν μήπως κρυώσουν. Η μητέρα μου κολύμπησε μεγάλη, αφού παντρεύτηκε. Καλλιέργησαν οι γονείς της καπνά. Τεσσάρων, πέντε χρονών κοριτσάκι την ξυπνούσαν από τη μαύρη νύχτα, για να βοηθήσει στο μάζεμα των φύλλων του καπνού. Έκανε κι άλλες αγροτικές εργασίες, με αποτέλεσμα να αισθάνεται ότι δεν χόρταινε τον ύπνο. Ούτε χάρηκε σαν νέα κοπέλα, εξαιτίας του οικογενειακού πένθους που βίωναν επί χρόνια.

Εκείνα τα χρόνια εστερούντο και το φαγητό. Έτρωγαν όλοι μαζί. Κάθονταν με μαξιλάρια γύρω από τον σοφρά (χαμηλό τραπέζι) στο πάτωμα. Το φαγητό σερβιριζόταν σε μία μεγάλη τσανάκα από όπου έτρωγαν όλοι. Η μαμά μου που ήταν η προτελευταία σε ηλικία, δεν χόρταινε, διότι οι μεγάλοι έτρωγαν πιο γρήγορα. Η γιαγιά Δέσποινα της έκοβε τότε ένα κομμάτι ψωμί για να χορτάσει. Αυτό ήταν το γλυκό μου μετά το φαγητό, έλεγε αστειεύομενη. Έσπερναν ουσιαστικά πάνω στις πέτρες, για να εξασφαλίσουν το ψωμί τους. Υπήρχε τόση φτώχεια που όταν πέθαινε καμιά κατσίκα, την έκλαιγαν σαν άνθρωπο.

Όταν ήταν μικρή, της άρεσε όταν αρρώσταινε γιατί τότε της έδιναν να φάει αυγό και έσφαζαν κάποιο ζώο, για να το μαγειρέψουν να φάει, ώστε να δυναμώσει. Τα αυγά και ό,τι άλλο αξίας προϊόν είχαν το έδιναν στον μπακάλη για να αγοράσουν καφέ (από κριθάρι), ζάχαρη, ρύζι κ.λπ. Επίσης εκείνα τα χρόνια ο μπακάλης ήταν η «τράπεζα» για να σου ανταλλάξει ξένα χαρτονομίσματα.

Τα καλοκαίρια στη γιορτή της Αγίας Μαρίας ερχόντουσαν οι Ερεσιώτισσες ωραία ντυμένες, καβάλα στα γαϊδουράκια, κρατώντας παρασόλια (ομπρέλλες) για τον ήλιο και εμείς οι Μεσοτοπίτισσες, έλεγε η μαμά μου, τις παρατηρούσαμε τι φορούσαν για να κλέψουμε μόδες. Η μητέρα μου πήγε στην Ερεσό για πρώτη φορά στα 18 της χρόνια για να φτιάξει τα δόντια της. Εκεί της έκλεψαν τα χρήματα. Καταλαβαίνετε πόσο στεναχωρήθηκε. Μεγαλώνοντας καλλιέργησε μεταξοκώληκες. Υφαινε το νήμα τους και ακόμα θυμάμαι τα δύο μεταξωτά φορέματά της.

Οι Ερεσιώτες ξενιτεύονταν στην Αμερική, στην Αφρική και στην Αυστραλία και έστελναν λούσα στους συγγενείς τους. Κι οι Μεσοτοπίτες όμως ξενιτεύονταν στη Σμύρνη της Μ. Ασίας και επηρεάζονταν σε συμπεριφορές από τους εκεί Έλληνες, για παράδειγμα στις γιορτές διασκεδάζαν μαζί άνδρες και γυναίκες στα καφενεία, σε αντίθεση με άλλα χωριά του νησιού.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΗΣΕΙΣ

- Η Κατερίνα Τσακσίρα και ο Γαβρήλος Ιωσηφέλης απέκτησαν κοριτσάκι στο Μεσότοπο.
- Η Γεωργία Λαϊνά και ο Στέλιος Βακάλης απέκτησαν κοριτσάκι στο Μεσότοπο.
- Η Αγγελική Ιωσηφέλη και ο Παναγιώτης Καναβάκης απέκτησαν αγοράκι στην Κρήτη.

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Πέθανε στην Αθήνα η Τζίβα Σαπφώ, το γένος Βαηλή Φωτίου.
- Πέθανε στον Μαραθώνα η Ελένη Ευρυγένη, το γένος Σκομβούλη Απόστολου.
- Πέθανε στη Μυτιλήνη και κηδεύτηκε στο Μεσότοπο ο Βασίλης Τσακίρης.
- Πέθανε στην Αθήνα η Βαρβάρα Σαραντίδου, σύζυγος Πλάτωνος.
- Πέθανε στην Αθήνα ο Χρήστος Πιπίνης του Κωνού.

Ευχόμαστε συγχαρητήρια στις οικογένειες για τα ευτυχή γεγονότα και συλλυπητήρια στους οικείους των εκλιπόντων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

- Εκ μέρους της οικογένειας Φραγκουλάκη ευχαριστώ από καρδιάς το Σύλλογο Μεσοτοπιτών Λέσβου «Η Αναγέννηση» για την πολύτιμη προσφορά του με 2 φιάλες αίμα για τον μπαμπά μου, που έκανε εγχείρηση ισχίου σε νοσοκομείο της Αττικής. Σας ευχαριστώ πολύ.
Αννα Φραγκουλάκη του Νικολάου και της Κικής
- Η Έφη Κουρλή-Λεβέντη ευχαριστεί θερμά το Σύλλογο «Αναγέννηση» για το αίμα που έλαβε από την Τράπεζα Αίματος στην πρόσφατη περίπτωση της υγείας της.

Έχεις μήνυμα_

Άλλαξα δρόμους πολλούς, λεωφόρους
μα κι ατραπούς,
μονοπάτια δύσβατα,
χορταριασμένα...
Μα όπου κι αν περπάτησα κατέληξα
σε σένα...

Ήσουν παντού, κι εδώ κι εκεί,
κρυμμένη στη σκιά σου,
μα είσαι πάντα δίπλα μου,
με την ανασαμιά σου...

Σκορπιός

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΥΠΕΡ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

- Ο Παντελής Ιωσηφέλης του Γρηγορίου, στη μνήμη των γονέων του Γρηγορίου και Ελένης, προσέφερε 50€.
- **ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ**
- Ασπασία Ιωσηφέλη, 50€.

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ

- Ο Σύλλογος Γονέων του Δημοτικού Σχολείου Μεσοτόπου μοίρασε τα δώρα των παιδιών στα σπίτια τους, μαζί με τη βοήθεια του Άγιου Βασίλη και της γυναίκας του, που μοίραζε καραμέλες και σοκολατάκια!

Λόγω των συνθηκών δεν μπορέσαμε να πραγματοποιήσουμε το χριστουγενιάτικο πάρτυ, οπότε σκεφτήκαμε να δώσουμε λίγη χαρά στα παιδιά, με αυτή την κίνηση, μοιράζοντας τα δώρα από κοντά...

- Δωρεά: Η Χριστίνα Καμπούρη, εις μνήμη του συζύγου της Ευστρατίου, έδωσε κεράσματα στα παιδιά του νηπιαγωγείου και δημοτικού, έναν σοκολατένιο Άγιο Βασίλη, που δόθηκε στο καθένα ξεχωριστά, όταν μοίρασε ο Σύλλογος τα δώρα.

Στους δύσκολους καιρούς που περνάμε η συνδρομή όλων είναι απαραίτητη για να μπορεί ο Σύλλογος να συνεχίζει σταθερά την πορεία του. Ευχαριστούμε πολύ τα μέλη μας που στηρίζουν τη συλλογική δράση και πληρώνουν τη συνδρομή τους (συνδρομή μέλους 20€, συνδρομή μόνο για εφημερίδα 15€, συνδρομή εξωτερικού 50€).

Σας υπενθυμίζουμε ότι μπορείτε να τακτοποιήσετε τη συνδρομή σας ερχόμενοι στο Σύλλογο κάθε Δευτέρα 18.00-21.00 μ.μ. (210 9707417). Επίσης μπορείτε να καταθέσετε τη συνδρομή σας στην Τράπεζα Πειραιώς GR16 0172 0660 0050 6604 5290 408 (Σύλλογος Μεσοτοπιτών). Παρακαλείσθε να ενημερώνετε τον ταμία, Αρτέμη Φιλιππίδη, για την κατάθεσή σας στο τηλ. 6932416314. (Ο παλιός λογαριασμός στην Alpha Bank δεν ισχύει πια.)

ΑΧΝΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ

Στον Χρήστο

Τον καιρό της άγριας πολιορκίας
ξέφυγες και επέταξες στου ουρανού
τις στράτες...

Τους λείπουν φαίνεται και κει
ακούραστοι εργάτες.

Να τους κεράσεις μια ρακή
και ο μεζές μεράκι, τέχνη κι αγάπη περισσά.
Κι εσύ ένας άρχοντας απλός,
με το αχνό χαμόγελο της καλοσύνης,
ακούραστα όλους να κερνάς
για όλους να φροντίζεις.

Η αγκαλιά σου ανοιχτή όλα να τα σκεπάζει
και στη χαρά με σύνεση,
με εγκαρτέρηση στις λύπες.

Τώρα περήφανα πετάς σ' άγνωστα μονοπάτια...
Κι εμείς βουβοί κι ανέκφραστοι,

μες στην πολιορκία,
με το μυαλό και την ψυχή κουνάμε ένα μαντήλι.

Γιώτα Πλωμαρίτου

ΤΟ Δ.Σ. ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΑ ΤΟ ΧΡΗΣΤΟ ΠΙΠΙΝΗ

Δύσκολος ο αποχαιρετισμός... Πώς να πεις το οριστικό και αμετάκλητο αντίο; Συνηθίζουμε να θεωρούμε τους ανθρώπους και την παρουσία τους στη ζωή μας δεδομένη. Πιστεύουμε ότι θα είναι

πάντα εκεί που τους αφήσαμε κι ότι τίποτα δε θα αλλιάξει. Πλήν οικτρή βέβαια κι όταν έρθει η ώρα μας το χτυπάει κατάμουτρα η ζωή, σαν χαστούκι.

Μπαίναμε κάθε Δευτέρα στο Σύλλογο, ας πούμε, κι ο Χρήστος ήταν ήδη εκεί. Πάντα νωρίτερα από όλους να κάνει τις ετοιμασίες του στην κουζίνα. Οργανώναμε χορό; Το Χρήστο φωνάζαμε να μας πει τι προμήθειες θέλουμε, να βοηθήσει στην οργάνωση. Και ήρθε το χαστούκι και παγώσαμε όλοι... Τώρα η θέση του στο Σύλλογο και η -πάντα ξύλινη- καρέκλα του στο δευτερεύον τραπέζι ορφάνεψαν... Τώρα το ποτηράκι του θα μένει άδειο...

Θα μας λείψει αφάνταστα ο Χρήστος. Ήταν η ψυχή της παρέας, μερακλής από τους λίγους, με το χαμόγελο και την καλή καρδιά. Κι όμως, το χαμόγελο αυτό είχε περάσει από μεγάλες φουρτούνες, είχε γνωρίσει την πιο άδικη και άσχημη πλευρά της ζωής, χάνοντας ό,τι κανείς γονιός δεν πρέπει να χάσει... Ίσως γι' αυτό εκείνο το χαμόγελο ήταν πιο αληθινό, γιατί έκρυβε και μεγάλη πίκρα.

Ιστορίες γεμάτο το μυαλό του, από τα δύσκολα παιδικά του χρόνια, ιστορίες που συχνά τις έβασε και στο χαρτί και τις διάβазαν όλοι στα Μεσοτοπίτικα Νέα, γεμάτες αναμνήσεις από το Ταβάρι, τη θάλασσα, το ψάρεμα, τις παιδικές σκανταλιές και την ανεμελιά παρά τις δυσκολίες της επιβίωσης εκείνα τα χρόνια.

Μα οι πιο ωραίες διηγήσεις, αυτές που τις έλεγε και φωτιζόταν το πρόσωπό του, κι έσταζε το στόμα του μέλι, ήταν όταν μιλούσε για τα εγγόνια του! Το Χρήστο, τη Μαρία και τη Χριστίνα, που ομόρφαιναν τη ζωή του και τους είχε τρελή αδυναμία. Τώρα είναι η σειρά του Αποστόλη και του Πάνου να ήνε ιστορίες στα παιδιά τους για τον παππού Χρήστο, για να ριζώσει η ανάμνησή του στη ζωή τους, σα να είναι πάντα δίπλα τους...

Αγαπημένε μας Χρήστο, βιάστηκες να φύγεις, σε περίμεναν και πολλοί στην αντίπερα όχθη, συγγενείς και φίλοι καλοί. Τώρα θα είσαι αγκαλιά με τον Κωστάκη σου και το Βασίλη, η ψυχή μιας άηλης παρέας μερακλήδων με το Στρατή, τον Αποστόλη, τον Αντώνη, τη Χρύσα, το Γρηγόρη... Κι εμάς μας άφησες φτωχότερους, μα ταυτόχρονα τυχερούς που ήσουν τόσα χρόνια μαζί μας, μέρος της ζωής μας. Τυχεροί που γνωρίσαμε και αγαπήσαμε έναν καλό άνθρωπο.

(Η είδηση της ξαφνικής απώλειας του Χρήστου Πιπίνη βρήκε την εφημερίδα στο τυπογραφείο και επιφυλασσομάστε στο επόμενο φύλλο να τον τιμήσουμε όπως του αξίζει.)

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Περιπατητικές διαδρομές στον Μεσότοπο Λέσβου

Οι περιπατητικές διαδρομές –ως μορφή εναλλακτικού τουρισμού– έχουν παρουσιάσει μεγάλη πρόοδο και στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες. Εμείς σήμερα θα δούμε την ιστορική τους εξέλιξη στο χωριό μας τον Μεσότοπο, στη βραχοσπαρμένη νοτιοδυτική Λέσβο με το ηφαιστειογενές τοπίο, τις λίγες εύφορες κοιλάδες και τα πολλά βουνά, τα σκεπασμένα με φρύγανα-ασπιβιές κυρίως, και λιγυστές βελανιδιές.

Παλιότερα στα παιδικά μας χρόνια, όποιος περπατούσε στα μονοπάτια είχε δουλειά. Κάπου πήγαινε... Ακόμα κι ο κυνηγός, είχε τον σκοπό του: έψαχνε για πέρδικες και λαγούς. Όποιος περπατούσε χωρίς να έχει δουλειά, σχολιαζόταν παράξενα! Τις τελευταίες δεκαετίες άλλαξαν δραστικά τα πράγματα. Οι καλοκαιρινές διακοπές και οι επισκέψεις ντόπιων και τουριστών, έγιναν θεσμός.

Στην κορυφή του Εξύμνου με οδηγό τον μπαρμπα-Μανώλη Χονδρέλλη-1997.

Αρχίσαμε λοιπόν και στο χωριό να περπατάμε, για να γνωρίσουμε ομορφιές. Την άνοιξη του 1987 το Παράρτημα του Σύλλογου της «Αναγέννησης» διοργάνωσε έναν μαγευτικό περίπατο, στον Πέζ'λα και κάποιοι περπάτησαν όλη τη ραχοκοκαλιά του Εξύμνου και φτάσαν στο Παλιόκαστρο! Συμμετείχαν άντρες, γυναίκες και παιδιά και οι εντυπώσεις ήταν εξαιρετικές. Ένας περίπατος το καλοκαίρι του 1992 ήταν σκέτη απόλαυση! Με

οδηγό τον μακαρίτη αμανετζή Στρατή Ράλλη ξεκινήσαμε ένα αυγουσιάτικο πρωινό από την πλατεία, από το Σταυρί ανεβήκαμε στον Πέζ'λα κι από Σφαγή, Κ'θάρ' κατεβήκαμε τις Μαυραδιές και φτάσαμε στη Λ(ι)βάδα. Ανταμώνσαμε χωριανούς, ανταλλάξαμε καθημέρες, ακούσαμε μυστικά του τόπου κι ανάψαμε ένα κερι στην Παναγιά. Από κει Κακιά Λαγκάδα, ανεβήκαμε δεξιά την κορφή του Κακόβ'νου και κατηφορίσαμε για την πηγή του Αγίου Κων/νου. Ήταν η πρώτη φορά που επισκεπτόμασταν την Άγρια Δύση του Μεσοτόπου! Στη Μαλλιόντα μάς φίληψαν και με εξαιρετικές εντυπώσεις επιστρέψαμε κουρασμένοι αλλά πανευτυχείς.

Από τότε, κυρίως ξενιτεμένοι Μεσοτοπίτες-παρέα, κάναμε 4-5 καλοκαιρινές εξορμήσεις. Άλλοτε στη Μαλλιόντα άλλοτε στον Εξύμνο και αρκετές φορές στον Άγιο Γρηγόρη στο κρικήρ' του Ποδαρά. Η συμμετοχή όλο και μεγάλωνε, όπως κι η χαρά όσων συμμετείχαν!

Εμένα το αγαπημένο μου καλοκαιρινό στέκι ήταν το ντάμι του θείου μου Νίκου Βασιλόγλου, χαμηλά στον Ποδαρά. Ήταν ένας επίγειος παράδεισος! Έριξα την ιδέα σε φίλους να κάνουμε διαδρομές με επίκεντρο την κοιλάδα του Ποδαρά, που γνώριζα αρκετά και στο τέλος η βόλτα κατέληγε στο ντάμι, το αγαπημένο. Ένα καλοκαίρι με άλλους φίλους ξεκινήσαμε από χωριό, πήγαμε στα Κάμνια, στα χωράφια των ξαδέρφων μου των Σκαρβέλληδων, κατεβήκαμε ποταμό-ποταμό, περάσαμε την Καστανιά και ξανά στο ντάμι του θείου Νίκου και της θείας Μυροίνης... Όλοι ήταν ενθουσιασμένοι!

Από το 2014 ξεκίνησαν οι περίπατοι, ως εκδήλωση ενταγμένη στο Μεσοτοπίτικο Καλοκαίρι του Σύλλογου της Αναγέννησης. Τότε περιδιαβήκαμε την κοιλάδα του Ποδαρά και ήμασταν καμιά τριανταριά! Τα καλά λόγια όλων στο τέλος μας έδιναν αφορμή για συνέχεια. Του χρόνου, καλοκαίρι του 2015, ξεκινήσαμε από πλατεία χωριού χαράματα καμιά 50ριά και περπατήσαμε ανατολικά για τα Κάμνια. Συχνά πυκνά κάναμε σύντομους σταθμούς για να ακούσουμε διάφορες ιστορίες-πληροφορίες για τα μέρη που βλέπαμε. Καμαρώσαμε το δασάκι με τα αυτοφυή πεύκα στον Παχύ, κατεβήκαμε στο ποτάμι, φτάσαμε στη Σείστρια, γνωρίσαμε «τ' βουδιού γκ(ι) πασιά», ξαναγηθήκαμε στα χνάρια της πρωτοχριστιανικής εκκλησίας του Άη Στράτ' και φιλοξενηθήκαμε γι' άλλη μια φορά στο ντάμι του Τάκη και της Μαρίας Παπαβασιλείου.

Μετά επισκεφτήκαμε τον Σπήλιο στον Ασώματο με την ευχή κάποτε κάποιοι να λύσουν το μυστήριό του. Κατηφορίσαμε στον χωματόδρομο, κάναμε στάση στο ξωκλήσι του Άη Κήρυκα και γραμμή για την παραλία! Μαζί μας για πρώτη φορά οι τέσσερις Γάλλοι φίλοι μας: η Ζοζέτ, η Μαρία-Τερέζα, ο Μπερνάρ και ο Αλέν. Είναι λάτρεις του χωριού μας, εδώ και 30 χρόνια μόνιμοι καλοκαιρινοί επισκέπτες και κάθε χρόνο τους βλέπαμε με τα πόδια ή με τα ποδήλατά τους να χαίρονται τη μεσοτοπίτικη ύπαιθρο! Έπαιξαν κι αυτοί τον ρόλο τους στην τοπική ανάπτυξη του θεσμού, μια κι ήταν ένα διαρκές και θετικό πρότυπο.

Την επόμενη χρονιά καλοκαίρι του 2016 η περιπατητική διαδρομή ήταν Μεσότοπος-Χρούσος από το παλιό μονοπάτι... Οδηγοί μας, άνθρωποι που το ήξεραν απ' τα παιδικά τους χρόνια. Κάναμε στάση στο φιλόξενο σπίτι του Φίλιππα Γουγή στην Ποταμιά... Στην παρέα αυτή τη φορά οι ξένοι φίλοι μας ήταν ακόμα περισσότεροι! Ήταν οι τέσσερις Γάλλοι αλλά και οι δυο Ιταλοί, η Τζεράνα και ο Ουμπέρτο. Στην διαδρομή ακούγαμε τις ιστορίες των μεγαλύτερων και μαθαίναμε. Επισκεφθήκαμε

Οι Γάλλοι φίλοι μας με τον Παναγ. Ζουμπουνέλλη στη Λ(ι)βάδα-1995 (φωτο: Alain Hanquez).

τον ερειπωμένο Παλιόπυργο, ισόδομο πύργο όπου έμενε η φρουρά στον καιρό του κράτους της Ερεσίας. Απάγκιο βρήκαμε στο φιλόξενο ντάμι του Χρήστου Καραστεφανή, όπου το καρπούζι μάς περίμενε δροσάτο μες στο πηγάδι...

Το καλοκαίρι του 2017 οι Σύλλογοι «Αναγέννηση» και «Μαλλιόντα» οργάνωσαν περίπατο στη Μαλλιόντα. Οδηγός μας ο Αντρέας Πίτσας, ο οποίος έχει οδηγήσει 2-3 φορές την περιπατητική ομάδα «Ορειάς Μυτιλήνης» στα μέρη μας! Στην παρέα πάνω από 50 οι περιπατητές άνδρες και γυναίκες, ανάμεσά τους κι ο παιδικός μας φίλος Νίκος Τριγώνης, ξενάκι στην Αμερική, που το χάρηκε όσο κανείς μας. Περά-

Στην αφετηρία για τον περίπατό μας στη Μαλλιόντα - 2017 (φωτο: Alain Hanquez).

σαμε κάτω απ' το γεφύρι και ανεβήκαμε την κοιλάδα από αριστερά. Είδαμε τον Μύλο Καταχανά, που ο Σύλλογός μας πασχίζει να αναπαλαιώσει και λειτουργήσει, είδαμε καλλιέργειες, κυρίως νιτροφυτεμένα φασόλια (λόμπια), φτάσαμε στη δεξαμενή, που ποτίζει τα χωράφια. Σε λίγο φτάσαμε στην Πλάκα με το παλιό ντάμι του γέρο Μπαλιή. Η επόμενη στάση ήταν το ξωκλήσι του Αγίου Κων/νου. Ανάψαμε ένα κερι, ακούσαμε

ιστορικά στοιχεία και δροσιστήκαμε με ντόπιο καρπούζι, καφέδες, ενώ γευτήκαμε τις χάχλες, όλα παραγωγή και προσφορά του οδηγού μας του Αντρέα! Σε λίγο φτάσαμε στην πηγή. Από δω ήρθε το νερό στον Μεσότοπο το 1977 και ξεδίψασε το χωριό! Έργο εξαιρετικά δύσκολο –ένα σύγχρονο έπος, που θυμίζει τη θέληση, το πείσμα, τη συλλογικότητα αλλά και την αξιοσύνη εκείνης της γενιάς των Μεσοτοπιτών. Παρών στην παρέα ο τότε πρόεδρος της Κοινότητας και πρωτεργάτης Λουκάς Κοντός, που με συγκίνηση μάς θύμιζε το τότε... Στη συνέχεια η παρέα κατέβηκε το μονοπάτι από τον Στένακα και σε λίγο φτάσαμε στην αφετηρία, κοντά στο γεφύρι όπου και ο καθεὶς αναχώρησε κατά το πρόγραμμά του.

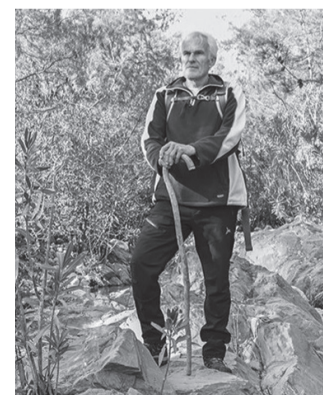
Τον Αύγουστο του 2020 οι δύο Σύλλογοι οργάνωσαν περίπατο στη Μαλλιόντα, με πρώτο μέλημα να μάθουμε περισσότερα για την προσπάθεια αποκατάστασης και αξιοποίησης του Μύλου Καταχανά, έργο που χρηματοδοτείται από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Leader. Η επίσκεψη πέτυχε το στόχο της, άρεσε και αφού χωριστήκαμε σε δυο ομάδες κάναμε 2 διαδρομές στα χνάρια των νερόμυλων στην όμορφη κοιλάδα με τα τρεχούμενα νερά. Εμείς περάσαμε κι από το φιλόξενο ντάμι του Παναγιώτη και της Νίτσας Βογιατζή, που μας περιποιήθηκαν!

Οι περιπατητικές διαδρομές είναι προίκα για κάθε τόπο! Κι εμείς στον Μεσότοπο έχουμε κάνει σημαντικά και σταθερά βήματα, ενθαρρυντικά για τη συνέχεια! Ο τόπος μας έχει ομορφιές πολλές. Συνδυάζει βουνοκορφές και παραλίες. Αξιολόγη χλωρίδα και πανίδα. Χνάρια μιας άλλης εποχής: απολιθωμένα, απολιθώματα, σπηλιές, λιθόστρωτα, αρχαιολογικά ευρήματα, ξωκλήσια... Παντού υπάρχουν ιστορίες, που σου γλυκαίνουν το νου και την ψυχή κι άνθρωποι φιλόξενοι να σε καλοδεχτούν. Ήρθε πια η ώρα να κάνουμε κι άλλα βήματα στην εξέλιξη του θεσμού.

Να βρούμε και να περπατήσουμε κι άλλα αραχνιασμένα μονοπάτια, να εντοπίσουμε ενδιαφέροντα σημεία τους, όλα αυτά να τα καταγράψουμε σε χάρτες. Να πάρουμε εμπειρίες από μέρη εντός και εκτός Λέσβου, εκεί που ο θεσμός των μονοπατιών έχει λειτουργήσει περαιτέρω, να συνεργαστούμε και με άλλους τοπικούς συλλόγους και να θέσουμε το θέμα της προώθησής του στον Δήμο μας με προοπτικές αναπτυξιακές!

Ένα λαμπρό παράδειγμα έχουμε στην γειτονική μας Χίο. Σε άρθρο της Κυριακάτικης Καθημερινής (31/1/2021) ανάμεσα «στα πρόσωπα που φωτίσαν με καλοσύνη το σκοτεινό έτος 2020», που επέλεξαν οι αναγνώστες της εφημερίδας είναι κι ο Γιώργος Χαλάτσος, ο δάσκαλος που άνοιξε νέα μονοπάτια στη Χίο! Ο συνταξιούχος πλέον βορειοελλαδίτης γυμναστής, τα τελευταία 17 χρόνια έχει αφοσιωθεί στα 400 χλμ. ξεχασμένων μονοπατιών, που μετά από έρευνα εντόπισε στο νησί της Χίου. Έφερε στο φως διαδρομές από την τουρκοκρατία, το Βυζάντιο, ακόμα και από την αρχαιότητα.

«Έγινα φίλος με τσομπάνηδες, με παλιούς αγωγιάτες, με καλόγερους και με πολλές ώρες μοναχικής αναζήτησης! Γιατί πώς να εντοπίσεις ένα μονοπάτι όταν έχει να περάσει 60-70 χρόνια άνθρωπος από εκεί;». Ήταν αυτός που από το 2006 ζήτησε από την προϊσταμένη του να θεσπίσουν την «αθλιώτικη εκδρομή» εξοικειώνοντας τα παιδιά με την πεζοπορία. Έτσι με ασφάλεια και δημιουργώντας ένα κυνήγι χαμένου θησαυρού, γνώρισε τα μονοπάτια σε χιλιάδες παιδιά! Σήμερα ο Γιώργος Χαλάτσος δεν είναι «ο τρελός του χωριού» αλλά εδώ και 4 χρόνια έχει ιδρύσει τον σύλλογο φίλων μονοπατιών της Χίου κι ο κόσμος πια που περπατάει είναι πάρα πολύς! Λέει χαρακτηριστικά: «Όποιος θέλει να δει τους θεούς και μέσα του και να επικοινωνήσει με τη μάνα Φύση, πρέπει να βάλει τα παπούτσια του, να βγει έξω, να γίνει ένας άλλος άνθρωπος».

Ο Γιώργος Χαλάτσος στη Χίο.